

"РІДНА ШКОЛА" журнал ОУПК та українського організованого вчителства у вільному світі. Річна передплата — \$2.50. Відповідальний редактор і видавець д-р В. Луців. Мовний—Павло Степ. — Редагує колегія. Адреса редакції та адміністрації:

"Ridna Shkola" — 39 Indian Rd. — Toronto 3, Ont., Canada.

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, Ottawa.

ДО УВАГИ ЧЛЕНІВ ОУПК!

З прикрістю доводиться нам ствердити, що постанова Загальних Зборів, які відбулися в місяці січні ц. р., і на яких ми ухвалили підтримати наш журнал "Рідна Школа", приєднуючи по 5 передплатників, — до нині не виконана. Всього п'ять членів, із 175, виконали своє завдання. Таке трактування власних постанов, нічого доброго не ворожить.

На ширших сходинах членів, що відбулися 13 ц. м., ми вдруге поставили це питання і на пропозицію редактора журналу д-ра В. Луцева зменшили число передплатників, що їх кожний член ОУПК повинен би приєднати, тільки до 3-ох. Тому просимо всіх членів, що ще цього не зробили, обов'язково подбати про те, щоб впродовж літніх ферій підшукати трьох передплатників і гроші (дол. 7.50) переслали на адресу Редакції не пізніше як до 25 серпня ц. р.

Водночас закликаємо всіх тих членів, які ще не передплачують журналу, щоб його кочче передплатили, і тих, які залягають з передплатою, щоб її якнайшвидше вирівняли, бо тільки таким способом матимемо змогу вдержати журнал при житті.

Сподіваючись, що Ви, Пані і Панове, здаєте собі справу з фінансового стану нашого видавництва і що цим разом візьмете серйозно собі до уваги наше звернення та сумлінно його виконаєте.

Бажаємо Вам приємних ферій і до побачення на чергових наших сходинах, що відбудуться 10 липня ц. р. (дивися повідомлення нижче!) і на IV Педагогічній Конференції, що відбудеться дня 29 серпня ц. р.

За Управу ОУПК:

(—) З Зелений, голова

(—) І. Бойчук, секретар

СТУДІЯ МИСТЕЦЬКОГО СЛОВА

З початком нового шкільного року буде відкрита в Торонті заходами ОУПК Студія Юного Мистецького Слова. На нараді директорів Рідних Шкіл та Українознавчих Курсів м. Торонта, що відбулася 2 червня ц. р., схвалено покликати до життя студію, яка б давала нагоду нашій рідно-шкільній молоді познайомитися із художнім читанням і розумінням читаного чи виголошуваного тексту. Не виключене улаштування імпрез. Брак декламаторів відчувається дошкульно, то ж сподіваємося, що названа студія виповнить цей брак у культурному житті м. Торонта.

Управа ОУПК

ДОРОГІ ДІТОЧКИ: У Редакції "Рідної Школи" можна замовити гарну і цікаву книжечку "ЖИТТЯ ГЕТЬМАНА МАЗЕПИ" в ілюстраціях. Ціна для передплатників "Рідної Школи" 1.00 дол.

Як появилась друком кольорова книжка для малят про Мазепу

(На маргінесі зауваг від видавця)

У нас так багато пишеться про всякі більш і менш помітні події, що я довго думав, чи варто що-небудь згадувати про таку дрібну річ, як видання ще одної книжки для дітей. Тим більш вагався, що в нас досі про такі речі видавці не писали.

Логічно беручи — сектор дитячих видань є теж невід'ємною частиною всеукраїнської справи, а тим більш заслуговує на увагу і вивчення перша повнокольорова ювілейна книжечка українській дитворі.

Думка про малят у ювілейному році зродилась у мене давно. Ще в минулому році в часі мого листування відносно ювілею із проф. В. Січинським, проф. В. Доманицьким, проф. Р. Бжеським, реж. Є. Деславом та іншими, я твердо постановив скомпонувати ювілейний мазепинський дар нашим малятам.

На шляху до реалізації задуму було багато перешкод, а перш за все відсутність будь-яких фондів. Іншою перешкодою був добір ілюстратора. Спершу вів я переговори із нашим мистцем-малярем Іриною Носик, та вона, переобтяжена професійною працею, не могла взятись до цієї праці відразу і приобіцяла ілюструвати наступне видання. По нараді та розмовах із мистцями, я запросив мистця-маляра Миколу Бідняка. Син чічками умяеної Зеленої Буковини, вже проявив себе у творчому рості, а глибокі студії і надзвичайно солідна праця над собою впевняли, що він не сьогодні то завтра вибере собі місце між заслуженими мистцями. Із другим Миколою ми з місця знайшли спільну мову. Сильний мов безкидська скала, послідовно завзятий аж до впертості — у раз наміченій праці та романтик-фантаст у мистецтві і послідовний реаліст у житті, він з місця взявся реально до фантастичної мрії. Тринадцять малюнків "Життя гетьмана Мазепи" — це його перша і вдала спроба в ділянці книжної графіки.

Запевнившись відносно мистця-маляра, треба було добрати автора тексту. Треба було підшукати людину, що хотіла б координувати працю і погодилася з тим, що не текст, а малюнки мають грати першу скрипку в цьому виданні. Мій зір зупинивсь на старшині українських збройних сил перших визвольних змагань, поетові і літературному працівникові — полтавцеві Левкові Роменові. Левко Ромен як мій давній і випробований друг та безінтересовний співпрацівник "Учительського Слова", а опісля "Рідної Школи" з місця дав свою згоду і погодився на всі вимоги такої як я химерної людини. Ми втрійку стали обдумувати план праці і розглядати мною намічені важливіші моменти із життя великого гетьмана. Я поставив вимогу, щоб сам текст до кожного малюнка був якнайкоротший і якнайпростіший — найбільш зрозумілий. Виникли великі труднощі. Обмеженість вислову з огляду на якнайбільш зрозумілу дитині мову і місця — з огляду на текст, не розв'язали проблеми створення одноцілої історії про Мазепу, а творили поодинокі фрагменти — епізоди. Вибору не було, ми рішили на тому зупинитись, тим більш, що й час у нас був обмежений. По кільканадцять разів доводилось авторові скорочувати та змінювати текст, ми радились

з другими, як от наш музика і літератор проф. І. Ковалів, з поетом і редактором Павлом Степом та іншими. Всі вони допомогли нам як своїми вказівками, так і порадами, і всі ми бачили, що не все є так, як бажалося б, і я вирішив прийняти остаточну редакцію змісту і подати її в теперішньому вигляді. Щоб хоча частинно надати книжці вигляду одноцілості, я написав коротку передмову про життя гетьмана Мазепи, і ми приступили до праці. По трьох місяцях марудної праці і фінансових, технічних та часових обмежень днями й ночами вибивав я колір за кольором, сторінку за сторінкою, — уперше в своєму житті і вперше на такій машині.

І от книжечка готова. Рішаємо запрохати на дружню вечоринку наших молодих торонтонських мистців, працівників пера та дитячих виховників. І, от кидаючи відкриті карти на стіл, відмічаючи всі недоліки, котрі нам трьом найкраще відомі, прохаю щирого, об'єктивного і гострого осуду цієї праці. Вив'язалась дружня критика, низка цінних зауваг і кінцеве резюме. Хоча книжка і має такі чи інші огріхи та недоліки, вона є абсолютно цінним надбанням, її треба віддати в руки української дитини, вона є явищем наскрізь позитивним. Після цього запропонував я продовжувати отакі товариські дискусії. Намічаємо підібрати відповідну технічну літературу для ознайомлення зо змістом і формою, як тексту так і малюнку із тим, що зараз же по вакаціях, із початком шкільного року, зйдемося знову. На цей час кілька авторів підготує тексти нових творів для малят, мистці малярі подадуть свої проєкти, а педагоги, батьки, критики дадуть свої осуди і зауваження. Тоді вже пляново, обдумано і фахово приступимо до нового видання для малят.

Безперечно, що до друку приступимо тільки тоді, як ця перша ластівка знайде притулок і зів'є собі гніздечко під українською стріхою. Тоді, як український батько й мати куплять своїй дитині першу кольорову і рівночасно ювілейну книжечку для малят "Життя гетьмана Мазепи".

Я, як видавець, сказав своє слово, а тепер слово за громадянством...

Торонто, 25 6. 1959

Життя Гетьмана Мазепи. Малюнки Миколи Бідняка, текст Левка Ромена. Торонто, В-во Ластівка, 1959. 28 сторінок, великого альбомного формату. 13 трикольорових малюнків із текстом в двокольоровій він'єті. Ціна \$1.50. Для шкіл та молодечих організацій, при більшому замовленні та при попередньому надісланні готівки, ціна \$1.00 від штуки.

"LASTIWKA" — 39 Indian Rd. — Toronto 3, Ont. — \$1.50.

ЮВІЛЕЙНИЙ МЕДАЛЬЙОН МАЗЕПИ

Повідомляємо наших читачів, що відомий мистець-маляр М. Бідняк подарував нам новий твір. Є це чудове погруддя гетьмана І. Мазепи, виконане в керамічній студії "Українське мистецтво" в Торонті. Точна копія медальйону на обкладинці журналу.

Ціна \$2.00. При більших замовленнях 30% знижки. Замовляйте:

"Ukrainian Art" — 861 Queen St. W., Toronto. Ont.

ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ

М. Ломацький

Про літні табори й дитячі оселі

Що літні табори молоді й оселі для дітей конче потрібні у виїмкових умовах життя нашої молоді на чужині — про це не може бути двох думок.

Так, літні табори, як і вакаційні колонії дитячі, потрібні — вони мають велике значення, якщо йдеться про збереження національних душ нашого молодого покоління, виставленого на небезпеку денационалізації.

Одне тільки застереження: нехай ті табори й колонії будуть так влаштовувані і ведені, щоб цілком виплачувались кошти й труд, вкладені в них, щоб осягали все те, чого не дають нашій молоді ні чужі школи, ні чуже середовище-оточення, ані теж (о, якже часто!) і родинний дім, батьки її.

Наближається вже час улаштування таборів молоді і дитячих осель. Тож нехай буде дозволено мені, як старому педагогові, який на виховній праці для рідної молоді з'їв — дослівно — свої зуби, а в своїй довголітній праці старався не лише навчати, але й — передовсім — виховувати молодь, та "тривожив свою душу" її майбутнім, що ствердили можуть сотні його колишніх учнів, розсіяних сьогодні по чужих світах, — і тисячі тієї нашої молоді, яку "вишколював" колись у таборах Німеччини, — нехайже буде йому дозволено кинути на папір жмуток думок і завваг відносно щорічно влаштовуваних нами літніх таборів і вакаційних осель. Можливо дуже, що деякі мої думки будуть трохи загострі та "гіркі", але, надіюсь, що ніхто не візьме їх за зле "старому" й будуть вони сприйняті так щиро, як щиро подані...

Організатори таборів і осель мусять завдати собі багато праці в справі їх підготовки. Мусять все передумати й зважити, укласти плян, призбирати навчально-виховний матеріал, підручники-посібники й пильно подбати, щоб не було в таборах-оселях жодного дилетенства, імпровізацій і експериментів на живому організмі молоді, ані теж мертвої рутини, ні скостенілого шабляону.

Дуже важливе підібрати відповідних, по змозі кваліфікованих, виховників-виховниць, цілком надійних працівників у таборах-оселях.

Добре було б, щоб організатори таборів-осель, якщо бажать позитивних успіхів праці в них, були в тісному контакті з учительськими спілками, чи об'єднаннями — а такі існують майже в усіх країнах поселення нашої еміграції, і при їх допомозі і за їхньою порадою ангажували, ними запропонованих виховників, людей кваліфікованих. Це зможе дати реальну користь, хоч може й вимагатиме більше коштів.

Можна було бути добрим старшиною при війську, чи здібним журналістом, чи навіть і організатором СУМ-у, але це не дає ще запоруки, що з них і добрі виховники дітей.

Організатори літніх таборів і осель мусять бути дуже обережні і скрупульозні в підборі виховників для молоді в них. Вистерігатись анга-

жувати на працю в них людей невідповідних, як це (не закриваймо себе серпанком соромливости) досі в нас аж надто часто бувало.

Бувало в нас і таке, що керівником дитячої оселі була людина, що скінчила чотири класи народньої школи, яка ніколи не мала нічого спільного з виховними справами.

Коли ж трапилося, що фахова вчителька середніх шкіл, О. Качмарська, взяла на свої плечі керівництво оселею біля Ульму і вела її справді фахово, то кидано їй під ноги різні колоди, і не було днини, щоб вона не плакала... То вигадувано, що одна дівчина втопилася, то хлопець пішов без догляду в ліс і пропав, то діти мокрі... вночі, то харчі невиспачальні, а сусід-німець годував, мовляв, недоїдками дві свині...

А там "виховниця", якої синок десятилітній ні слова української мови не знає. А друга, теж "виховниця", — до власної дитини чужою мовою говорить...

На десять "виховниць" в одній оселі не найти було хочби одну, яка знала б історію, чи географію України ..

За весь час перебування в оселі ніхто з виховників-виховниць не взяли до рук книжки, нічого не прочитали, певна річ, що й вихованки йшли за їхнім добрим прикладом.

"Виховниця", закохавшись в чужу демократію, твердила, що не можна вмовляти дітей, щоб вони вживали рідної української мови, бо це недемократично, — хай діти говорять по-чужому, вони ж до цього вже звикли.

Бувало — й то часто, що виховниці, які мали освідомлювати національно дітей, сами не мали тієї свідомости.

Мали виховувати релігійно й морально дітей, а сами мали минуле не дуже то "моральне", одна не вмiла й молитись — її охрещено, як мала 19 літ...

Одна з кандидаток у виховниці питала, яка їй з того користь, що буде по-українськи говорити ..

Ні, виховну справу в таборах і оселях треба дуже-дуже поважно трактувати, а в підборі виховників бути вимогливими й вибагливими, суворими й вибірчивими, добро довіреної дiтвори на очах і сумлінні треба завжди мати!

Табори й оселі не можуть і не сміють бути для декого місцем відпочинку і розваг, місцем "нагод і пригод", а місцем напруженої, солідної, чесної і незвичайно відповідальної праці.

Так організатори таборів і осель, як і працівники в них, мусять ясно бачити ціль своїх намірів і праці та підбирати засоби й методи, які вможливили б максимально ту ціль досягнути.

А ціль же таборів, осель і виховної праці в них, це передовсім:

Дати вихованкам національне освідомлення (дати їм утривалити його), прищепити їм любов до України, країни їхніх батьків — любов до нації їх приналежности, любов до рідного, українського слова та допомогти їм пізнати Україну, її, навіть для чужинців, приманливу красу й безмірні багатства, її величну, героїчну історію й багату культуру, показати їм почесне місце України й української нації "в народів вольних колі", збудити в них гордість із приналежности до великої, славної минулим і сучасним, нації та показати їм високі, національні і вселюдські, християнські прикмети й чесноти, якими українці не те, що дорів-

нюють іншим націям, але часто й не в одному перевищують їх — передовсім глибокою культурою духа й серця, характерністю, замилюванням до краси й відразою до погані, любов'ю до правди й боротьбою, щоб вона запанувала на всьому світі, щоб запанували між людьми: правда, краса, добро, любов і справедливість — за здійснення чого зводив і зводить боротьбу та поносить великі жертви крові й життя впродовж віків і не перестане боротись з твердою вірою в перемогу правди над брехнею, добра над злом!

Дальше завдання таборів і осель — нищити, а принаймні неутралізувати негативні, згубні впливи, які несе нашій дітворі й молоді чужа школа й чуже оточення, а не раз і самі батьки їхні.

Засобів і методів, які ведуть до осягнення наміченої і бажаної цілі, дуже багато, треба тільки завдати собі труда, щоб їх підшукати, пізнати й збагнути, а потім використати. Для цього потрібні: відповідна праця, солідна підготовка й призирання потрібних матеріалів і посібників-книжок із виховним змістом і виховними матеріалами й дитячу літературу, якої, славити Бога, в нас таки багатенько, а було її ще більше, якщо б виховники — вчителі й батьки дітей нею цікавились і підтримували б її. Знаємо добре, що не мав би права звати себе косарем той, хто вийшов би на косовицю без коси, що не жнець, хто йде без серпа жати, а от наші виховники й виховниці вибираються на ціломісячну працю без жодного "приладдя" — без "вантажу" й думають, що без цього зовсім добре виконають свою працю... Узнявши в допомогу трохи "фантазії" — імпровізувати будуть...

А які висліди праці були б, якщо б швець шив убрання, а кравець чоботи? Погані! А от у наших літніх таборах і оселях бувають і такі "чуда", чи там "чудасії..." А цього не сміє бути!

І організатори і працівники в таборах і оселях мусять мати солідно випрацьований плян виховної в них роботи, підібраний виховний матеріал і його розклад на весь час і призирані посібники.

Передовсім в усіх наших таборах і оселях мусять бути відповідні виховники — на відповідному місці — відповідні люди!

Без добрих і совісних працівників у таборах і оселях — буде змарнований час і "труд", викинений на вітер дорогий гріш, зужитий на утримання осель, дітей і — виховників...

А чи деякі з наших таборів і осель, влаштовуваних досі, — чи не забавки це, якщо не пародії і виставлювання себе на сміх?..

Не лякаймося правди — вона потрібна, ми ж "борці за правду!.." Ні, закиньмо "романтику" й запашні теорії та самодурство, а візьмімося за солідну виховну працю і чорну, але вдячну роботу в ділянці національного виховання нашої молоді й використаємо до цього табори й оселі. Організатори їх мусять мати плян праці — без пляну й розкладу навчально-виховного матеріалу не сміють братися до праці виховники-виховниці. Плян мусить бути виготовлений на весь час, поділений на тижні і дні, ведений щоденник зайнять, мусить бути "картотека" для кожного виховника, а в ній усі завваги, що стосуються його здібностей і зацікавлень, його фізичного й духового розвитку, його поведінки, його національної свідомости і т. д.

Окрема "книжка" завваг і помічень відносно табору-оселі, проекти змін на краще і т. п. — так, щоб це було принаймні субстратом для

організаторів таборів-осель на майбутнє для запровадження всяких реформ і інновацій, для вдосконалювання виховної праці і кращих її успіхів. Хтось може сказати, що все вище згадане неможливе до реалізування: забагато вимог до організаторів таборів-осель і працівників у них... Ні, тому, хто щиро любить свою націю та її дітей і бажає зберегти їхні українські душі — тому ніщо не є затяжке! Все можна виконати при добрій волі, підсиленій палкою любов'ю до свого народу!

"Легко рубаються дрівця для рідної неньки". — казав дезертир О. Ю. Федьковича.

о. д-р І. Назарко ЧСВВ

Релігійно-моральне виховання

III

У середньо-шкільної молоді важливе передовсім розумове узаasadнення віри. Зanedbanня чи злегковаження розумового насвітлення правд віри ніколи не мине безкарно, бо хоч молодь схиляється до релігійного життя навіть і без розумового насвітлення, проте, з літами легко позбувається своєї дитячої віри, якщо її релігійне знання не розвивалося рівнобіжно із знанням світським. Віра — це не тільки предмет почувань, але й розуму. І саме це підкреслює велику роль навчання релігії в школі й поза нею. Одначе це навчання релігії середньо-шкільної молоді буде властиве тоді, коли виховники поруч "Теологія ментіс" будуть належно плекати й розвиток "Трологія кордіс", себто: цього тривалого, гарячого запалу живчика релігійного життя, що єдиний може оживити й надати рум'янців сұхому, абстрактному матеріалові навчання.

Давніше мало писали на теми християнської педагогіки, бо не було потреби. Напр., за середньовіччя всі прояви одиничного й суспільного життя були наскрізь просякнуті релігійністю. В той час родина, вулиця і суспільність однозгідно навчали молодь релігії. Зовсім інакше стоїть справа сьогодні. Молодь у школі тільки на годині релігії чує від катехита про релігію, або в хаті від своїх добрих батьків, як теж часто вже на годині природи молодь чує протирелігійні твердження. А як тільки молодь вийде з хати, — то справжня навала антирелігійних вражінь заливає її душу. Молодь добачує, як у сьогоднішньому безвірному світі люди ставляться байдуже, сумніваються, а навіть кплять собі з тих високих ідей і моральних законів, про які вона чула на годині релігії від катехита або від батьків як про основи справжнього людського життя. Тому душпастирі молоді й батьки мусять шукати нових шляхів і нових способів, якими можна б поконати нові перешкоди.

Або візьмім до уваги такий факт: Хоч щороку наші середні школи випускають сотні матуристів і матуристок, що впродовж вісьмох літ училися релігії, проте, як мало ще ми маємо правдиво християнської інтелігенції. Що більше, між цією молоддю трапляються випадки захоплення комунізмом, а не одна учениця з монастирської середньої школи виходить заміж за безвірка. Супроти цього мусимо признатися, що десь є блуд у нашому релігійному вихованні середньо-шкільної молоді. Середньо-шкільну молодь ми повинні навчати релігії тому, щоб її релігійні відомості розвинути від-

повідно до рівня її інтелектуального розвитку, іншими словами: щоб її дитячу віру перемінити в **свідому** віру. Молодь середніх шкіл мусить здавати собі справу з релігійних проблем, мусить знати, в що вона вірить і вміти це оборонити, щоб могла сказати з апостолом: "Знаю, кому я повірив" (II Тим. 1, 12). Одначе не забуваймо, що кожна лекція релігії є водночас релігійним вихованням. Тому виходьмо в життя, з речей і подій, що їх молодь переживає. Тоді наші ради не будуть абстрактними комуналами, але будуть практичні й актуальні. Не говорім багато про те, що молодь має чинити в майбутності, бо запал молоді короткотривалий, але покажім їй, що має чинити сьогодні, на перерві, вертаючись додому, під час сьогоднішньої молитви, при найближчій Сповіді й т. п. Не заохочуймо молоді безперестану до наслідкування чеснот дорослих людей і не боронім її від гріхів старших, але скріпляймо в неї юнацькі чесноти, а вони колись розвинуться в мужеські. При тому завжди пам'ятаймо, що ніяка дорога в краю не є така далека, як дорога від голови до серця. Щоб з пізнання зродилося сумління, зі "сцієнція — консцієнція", до цього, крім освіти розуму, треба вироблення волі через призвичаєння до доброго, поборювання себе й плекання високих ідеалів.

Важливим чинником у релігійно-моральному вихованні середньо-шкільної молоді є добре ведені **релігійні організації**. Вони є мотором систематичного, зорганізованого духовного життя, бо вимагають від своїх членів деякої кількості релігійних практик: ранньої й вечірньої молитви, короткого іспиту совісті, частого приймання св. Тайн і точної учаси в сходах. Певно, що це можна виконувати й без організації, одначе в хвилинах знеохоти добрий успіх має урегулювання релігійних практик через зверхню організацію. Маючи деякий досвід у цій ділянці, я радив би організувати для середньо-шкільної католицької молоді, Марійські Дружини. Марійські Дружини ставлять собі за мету поширити серед молоді культ Пречистої Діви Марії, а з цього культу витворюється багате, повне запалу релігійне життя та ідеалістичний світогляд. У душі юнака глибоко вкорінена пошана до матарі, а це є причиною того явища, що саме в той час на нього благодатно діє культ Найсвятішої Матері. Цікаве й те, що культ Марії не чинить хлопців зніжнілими чи м'якими, але навпаки — стається джерелом мужеської сили волі й морального героїзму. Культ Марії скріплює честь і пошану хлопця до жінки, бо хто чистою любов'ю любить Марію, той ніколи не згасьбить Єви. Щоб організаційні сходи поглиблювали надприродне життя молоді, — то їх складовими частинами мусять бути: духовна конференція о. провідника, доповідь члена, дискусія, анкета, скринька запитів тощо. Належить поширювати між молоддю спасенну практику т. зв. замкнених реколекцій, бо вони — це справжні сілоамські купелі й кузні надприродного життя.

IV

Нарешті, ще коротко про університетську молодь. Наша університетська молодь передовсім потребує більшої духовної опіки. Наскільки знаю, то тільки в одному університетському місті в США і в одному в Європі є окремі академічні душпастирі для наших студентів університету. Річно видаємо багато грошей, вкладаємо велику енергію в плекання релігійности середньо-шкільної молоді, але майже всі ці зусилля йдуть на марне з причини недостатньої духовної опіки над університетською молоддю.

А небезпеки, що загрожують студентській молоді, є дійсно великі. Юнак не раз з тихого провінційного містечка дістався до модерного Вавилону, з товариства своїх батьків і приятелів — між масу незнаних людей. В гімназії викладачі його знали, а в університеті професор кінчає свій виклад і ніхто із студентів його не цікавить. Серед цього моря чужих людей, студент шукає товариства і часто знаходить товариство зіпсуте і сам поволі псується. Живе, як риба витягнена з води. З кожним днем множаться його сумніви, а тут немає майже ніякої духовної допомоги. В університеті не тільки завсім немає науки релігії, але на викладах студент часто почує твердження суперечні з релігією. Тому небезпеки, що загрожують духовному життю академічної молоді, вимагають планової, систематичної опіки й совісного душпастирства. Знаємо, скільки праці у Львові мав академічний душпастир сл. п. о. д-р М. Конрад, але водночас — яка успішна й багата духовними плодами була його праця! Тому, де можливо, було б побажане створити окреме академічне душпастирство, а де з браку священників це неможливе, там один з парохіяльних священників повинен раз на місяць в суботу ввечорі дати студентам нагоду піти до св. Сповіді, а в неділю бодай раз на місяць відслужити окрему Службу Божу для студентів з відповідною промовою. Цей же священник повинен теж бути духовним провідником "Обнови", що повинна існувати в кожному більшому осередку студентів.

Кінчаючи ці скромні завваги про релігійно-моральне виховання української молоді, прошу ввічливо більш компетентних наших світських виховників доповнити ці мої завваги своїми цінними статтями про національне й суспільне виховання нашої молоді, щоб так цілим циклом виховних статей охопити менш-більш цілість виховних проблем.

Рим, 1958

ДО ЯСНЕ ВЕЛЬМОЖНОГО ЕГО МИЛОСТИ ІОАННА ГЕТЬМАНА ВОЙСК ЕГО ЦАРСКОГО ПРЕСЬВІТЛОГО ВЕЛИЧЕСТВА ЗАПОРОЗКИХ

"...что воздами Вельможности Вашей о всіх яже создал еси убогой обители нашей? Украшая драгоценным кнотом Чудотворную Икону Пресвятыя Богородици, докончевая немалым иждевенієм прекрасную каменную церковь Живоначальниа і не ішетними добродіяннїі устроая всю убогую обитель нашу: за сие воздаяніе віми яко злата і сребра от нас не требуеш, сего бо і сам не щадя обители сьвятїі обогащаси, церкви Божїї созидаеш, нищим дарствуеш, убогих і странных удоволяеш: чтоже Вельможности Вашей воздами о всіх яже воздал еси нам...? Приносим Вельможности Вашей в дар Руно Орошенное..."

Тиж славний Гетьмане, "для защищенія православниа віри, для сохранения Церквей Божїих і Отчини своая в трудїх восниши нещадно сокращаещи і мужественно врагов побїждаеще, гради їх инзлагаещи і предїли отческія распространяещи", тому й слава і дяка Тобі!

(Випис із старої української книжки, що вийшла друком у Святотроїцькому монастирі в Чернігові 1697 р. п. н. "Руно Орошенное". Випис зроблено з книжки, зберіганої до війни в збірці стародруків Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові д-ром О. Сущком).

БАТЬКИ ТА ДІТКИ

Олена Ріппель

До українських матерів

*"Мамо-ма! Мамо-ма!
Вимовляти, чи писати,
Чи читати, чи співати,
Слова кращого нема!"*

Такими простими, а якими ж глибокими словами вже півсотні років тому ствердив незамінність і гідність української мами піонер-письменник Семен Ковбель.

Та чи всі наші українські матері свідомі свого обов'язку й записали своїх дітей до Рідної Школи?

Близько сотні років Рідна Школа під чужими окупантами рятувала душу української дівчини від духової загибелі. І тепер, на чужині, де лише існує українська громада, Рідна Школа продовжує свою шляхетну місію.

Можна сміливо сказати, що дві рідні матері стоять на сторожі добра української молоді — а це рідна мати, що народила дитину на світ, і Рідна Школа, що допомагає рідній матері у вихованні дитини.

Та пригляньмося до дійсності, як ця справа виглядає. Часописи закликають, священники в церквах пригадують — та ефект рішуче замалий!

Із сумом стверджується, що навіть 10% української молоді не записані до Рідної Школи.

Без Рідної Школи українська дитина не здобуває належного знання про Батьківщину, не виплекає чеснот християнської етики й моралі, не закріпить любови до рідного слова й пісні.

Здебільшого в теперішніх умовах українські матері запрацьовані поза домом і дома, нервово вичерпані, отже неспроможні спокійно виконати цього важливого обов'язку. У цьому виручає їх Рідна Школа.

А час біжить, минає! Вуличний намул насаджує на душу української дитини, призвичаює її до здичілих, вуличних навиків.

Тому ми всі повинні дорожити кожною українською школою на чужині.

Скількість Рідних Шкіл збільшується, можна вибирати, котру загодно.

На рідних землях червоний, безбожний окупант уже змалку калічить душі наших дітей. А коли підроснуть до кільканацяти років, тоді жене їх "добровільно" на жорстокі, непосильні праці, далеко від родини, до "неісходимого Сибіру".

Це повинні ввесь час мати перед очима українські матері і бодай цю малу частину нашої молоді, що пробуває у вільних, культурних кра-

їнах, урятувати, зберегти їхні чисті душі й виховати на славу Богові й Україні, а собі на потіху.

Українські матері! У цей переломовий час хай зродиться у вас тверда постанова, що не лише своїх дітей треба посилати до Рідної Школи, але треба й поширювати, де тільки можна, таке гасло: "Кожну українську дитину — до Рідної Школи!"

Читайте й поширюйте журнал "Рідна Школа", який спеціально присвячений проблемам виховання. В ньому знайдете не одну корисну пораду в тяжкій виховній праці.

С. Бобовник

Культурна поведінка

Поведінка людини визначає ступінь її культурності, вихованості. Тому виховання у наших дітей та юнацтва культури поведінки — найважливіше завдання сім'ї та школи.

Дітям завжди потрібно говорити про охайність, зознішню чистоту, благородність, гідність поведінки і ставлення до людей. Треба роз'яснювати, що зовнішня чистота повинна бути виразом внутрішньої чистоти і краси. Перебуваючи серед людей, ми повинні поводити себе так, щоб зручно і приємно було іншим, а не тільки нам самим. Щоб виявити своє задоволення, зовсім не обов'язково плескати приятеля по плечу, або щоб привернути увагу слівбесідника — тягти його за гудзик піджака чи хапати за руки. Вважається непристойним плювати на підлогу або тротуар, розкидати недокурки та папірці, свистіти в кімнаті або в громадських місцях. Навіть дуже голосний сміх, а тим більше сміх без причини викликає роздратування в товаристві, тоді як сміх від душі може розважити компанію і піднести загальний настрій. Не вказане тримати руки в кишенях, входити в кімнату в капелюсі або шапці, з запаленою цигаркою в зубах.

Одним з найелементарніших проявів культури є ввічливість.

І справді, ввічливість невід'ємна від культури. Одним з проявів неввічливості є глузування з товариша. Надзвичайно неввічливо глузувати з фізичних вад людей або їх зовнішнього вигляду. Не можна відбирати у людей час на пусті теревені. Неввічливо розмовляти під час доповідей, на зборах, лекціях, в театрі, кіно, бо своїми розмовами, шепотінням ви відвертаєте увагу від того, що говорить доповідач, або від того, що діється на сцені чи на екрані, заважаєте присутнім.

На звернення до вас завжди слід відповідати привітно і ввічливо. Потрібно встати, коли з вами починає розмову жінка, або старша за віком людина. Щоб увійти в службовий кабінет, робочу кімнату або квартиру, треба стуком попросити дозволу. Ця вимога продиктована не просто умовністю, а й почуттям поваги до чужої праці або відпочинку, побоюванням, чи не перешкодите ви людині. Ввічливість полегшує наше життя, допомагає уникнути багатьох неприємностей та незручностей в побуті та громадському житті. Уявіть, що ви приїхали в незнайоме місто, люди приязно відповідають на ваші запитання, охоче вказують потрібну вулицю, трамвай, а якщо ви людина стара чи квола, то допо-

можуть вам донести валізу. Як приємно навіть у дрібницях відчувати таке піклування та увагу. Але повинно бути не менш приємно і самому виявляти іншим таку увагу та піклування.

Культурна людина повинна бути скромною. Скромна людина самокритична, вимоглива до себе, вона вчиться на своїх помилках і відноситься з повагою до досвіду і знання інших.

Ніколи не думайте, що ви вже все знаєте. І як би високо не цінували вас, завжди майте мужність сказати собі: "Я неук". Не давайте гордості оволодіти вами. Через неї ви будете упиратися там, де потрібно погодитись. Через неї ви відмовитесь від корисної поради і дружньої допомоги.

Скромність людини виявляється насамперед в простоті і рівності у ставленні до інших людей. Не слід намагатись виділятися серед інших кричущими фасонами одягу, голосним сміхом, надуманими манерами.

Потрібно володіти собою, керувати своїми почуттями, бути стриманими. Люди, що не вміють володіти собою, переводять суперечку на сварку. Роздратована людина піклується не про те, щоб переконати супротивника, а про те, щоб якнайбільше вразити його самолюбство. Така людина намагається якнайбільше досолити своєму співбесіднику.

Вміння володіти собою, постійність, сумлінність створюють у оточуючих впевненість, що такій людині можна довіритись, що вона при всяких умовах зробить саме так, як підказує їй честь, совість, гідність людини. Це найважливіша, найцінніша якість культурної людини.

Культура поведінки проявляється не лише у вчинках, але й в мові. Не можна допускати в розмові грубих виразів і вульгарних слів. Неввічливо називати один одного "Петро", "Галька", "Нінка". Це звучить зневажливо, ображає людину. Матері повинні суворо стежити не тільки за мовою дитини, але й особисто за своєю, бо дитина, як правило, копіює мову дорослих, в оточенні яких вона знаходиться.

В загальній культурі людини багато важить добрий смак. Потрібно з ранніх років прищеплювати дитині смак до простого і красивого одягу, акуратності, чистоти. Дівчата і молоді жінки повинні дбайливо стежити за своїм одягом, зовнішністю. Зовсім негарно занадто обвішувати себе різними брязкотельцями: сережками, перстнями, браслетами, розмальовувати обличчя рум'янами, чорнити брови. Молодість і так прекрасна, і нема потреби прикрашати себе всякими цяцьками. Найголовніше — бути завжди охайним і акуратним. Поява на вулиці в нечищеному взутті нікому не робить чести. Так само уважно треба ставитись до чистоти костюма, нігтів. Краса одягу полягає в гармонії фарб, в простоті і єдності стилю. Постійне піклування про особисту чистоту і охайність — перша ознака культурної людини.

Дуже важливо, щоб, виховуючи дітей, батьки не забували навчати їх добре поводитись у товаристві. Найкращий спосіб — особистий приклад батьків. Ідучі в гості, або приймаючи гостей у себе вдома, слід, найперше, звернути увагу на свій зовнішній вигляд. Чим визначніше торжество або свято, тим дбайливіше потрібно поставитись до кольору свого одягу. Якщо це якийсь ювілейний день або велике торжество, то одяг повинен бути більш темних відтінків. Якщо це звичайне свято або неділя — костюми можуть бути більш світлих відтінків, особливо весною або влітку. В урочисті дні блюзочку або чоловічу сорочку найкраще одя-

гати білу, якщо на вечорі передбачаються гри або танці, краще одягати легкі сукні яскравих тонів. Хазяйка дому повинна одягатися якнайскромніше, їй не слід одягати найдорожчі і найкрасивіші суконки. Вона повинна своєю привітністю та скромним нарядом створювати для гостей приємну обстановку простоти і невимушености.

Головне в одязі — охайність. Не страшно, коли ви йдете в гості у поношеному одязі, але дуже погано, коли навіть на новому костюмі є плями, коли він зім'ятий і брудний. Приходить туди, куди вас запрошували, потрібно акуратно в призначений час. Недобре примушувати господарів і гостей чекати на себе. Якщо ви і спізнались з якоюсь причиною, то потрібно вибачитись. Будучи в товаристві, серед людей, потрібно стежити за кожним своїм рухом, не повертатись до когось спиною, бажаючи поговорити з сусідом.

Кожна людина хороша такою, якою вона є. У кожного є свої гарні риси, свої здібності і таланти, і найкраще коли ви триматиметесь природно, невимушено, а головне ввічливо і тактовно, тоді ви приємними будете для людей, і люди будуть до вас ставитись добре. Кожна мати повинна прищеплювати цю звичку дітям змалку.

АРХЕОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ—доповідь проф. д-ра Я. Пастернака

Заходами Об'єднання Українських Педагогів Канади заснувався в Торонті Комітет для видання нової великої наукової праці відомого нашого археолога-дослідника княжого Крилоса-Галича, проф. д-ра Ярослава Пастернака, а саме першого в нас всеукраїнського синтетичного "Нарису археології України".

Щоб докладніше поінформувати ширший загал нашого громадянства про вагу археологічних наук для історії й самобутности нації і про сучасну московську політичну лінію в ділянці цих наук в ССРСР у відношенні до України, відбудеться в п'ятницю, 10 липня 1959 р. в великій залі Українського Народнього Дому в Торонті при вул. Липинкат 191 доповідь Високодостойного Автора п. з. **"АРХЕОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ"**.

Після доповіді відбудеться дискусія і будуть подані інформації про заплановане видання. Початок доповіді о год. 7.30 вечора.

До численної участі в цій виїмково важливій і цінній доповіді запрошує всіх членів і Українське Громадянство

Управа Об'єднання Українських Педагогів в Торонті

З. Зелений — голова

І. Бойчук — секретар

Пригадуємо нашим післяплатникам, що від швидкої висилки заборговань передплати на 1959 рік залежить нормальна поява журналу та його поліпшення з усіх поглядів.

Апетит у дітей

Матері нерідко скаржаться на поганий апетит у дитини. Вони розповідають, що у сина або доньки зовсім нема апетиту, що дитина ніколи не буває голодна і їсть лише після довгих умовлянь і навіть погроз. Часом у годуванні такої дитини беруть участь всі домашні. Вони всіляко намагаються відвернути її увагу, показують картинки, іграшки, співають і навіть танцюють. Батьки метушаться, нервують, сваряться на дитину і один на одного і, нарешті, просять допомоги у лікаря, гадаючи, що відсутність апетиту у дитини обумовлена хворобою.

Подекуди після докладного опиту матері з'ясується, що ні про яке голодування дитини говорити не доводиться: вона одержує достатню кількість їжі. Маленький пацієнт добре розвивається, цілком здоровий і його відмовляння "з'їсти ще щось" цілком зрозумілі.

Нерідко у дитини, яка погано їсть, зменшується вага, вона частіше хворіє і гірше переносить захворювання. В таких випадках треба з'ясувати у лікаря причину поганого апетиту і усунути її.

Що ж таке апетит? Від чого він залежить?

Під апетитом, як у дорослої людини, так і в дитини, розуміють бажання їсти, почуття голоду. Це почуття регулюється нервовою системою. В головному мозку людини існує так званий харчовий центр, від стану якого залежить почуття голоду або ситости. При збудженні цього центра людина відчуває голод, апетит. При гальмуванні роботи харчового центра з'являється відчуття ситости; після їди в кров надходять через слизову оболонку шлунка і кишечника живильні речовини. Вони поступово використовуються клітинами і тканинами організму, і кров стає "голодною". На таку "голодну" кров харчовий центр мозку реагує збудженням, а на "ситу" — пригніченням діяльності.

Однак слід зауважити, що голод і апетит не зовсім однакові поняття. Фізіологічний стан голоду виникає при збідненні крові живильними речовинами. А апетит може з'явитися у людини і тоді, коли кров ще не стала "голодною", наприклад, коли людина дивиться на смачну їжу, а у деякого при згадці про неї. Буває і навпаки — апетиту нема і при наявності "голодної" крові. Так буває у хворих, у людей стурбованих або дуже зайнятих, захоплених якоюсь справою.

На апетит впливає загальний стан організму і настрої дитини. Якщо вона чимсь ображена, у неї зникає апетит.

Насамперед слід з'ясувати, чи не є зниження апетиту у дитини ознакою початку хвороби. Найчастіше зниження апетиту буває наслідком захворювання органів травлення. В таких випадках прайзильне і своєчасне лікування, дієта ведуть до швидкого і цілковитого видужання.

Дитина повинна їсти завжди в один і той же час. Тоді у неї виробляється так званий умовний рефлекс: на момент прийняття їжі з'являється апетит, в шлунку починає виділятися шлунковий сік, який зветься "апетитним" або "запальним" соком і відіграє важливу роль у процесі травлення.

Якщо матір в проміжках між годуваннями дає дитині солодощі, то цим самим, як кажуть, "перебивається апетит".

Необхідно, щоб їжа надходила в шлунок лише тоді, коли попередня порція вже цілком перетравлена і перейшла в кишечник. Якщо ця умова не виконується, в шлунку нагромаджуються шкідливі продукти бродіння і гниття, порушується весь процес травлення, знижується апетит. Часто не буває апетиту у дітей, які мало гуляють на свіжому повітрі, стомлені надмірно довгою прогулянкою.

Іноді їжа дитини дуже одноманітна і не забезпечує потреб ростючого організму. Буває, що їжа несмачна, недбало приготовлена, погано підігріта.

Нерідко мати розповідає, що дитина стала погано їсти після початку підгодовування і доводилось, мовляв, годувати її силоміць. Таке годування — велика помилка. У дитини появляється страх перед їжею, легко виникає блювання, дитина стає капризною. Тому дуже важливо саме в ранньому віці терпляче привчати дитину до нових видів їжі. Особливо велике значення має додержання перерв між годуваннями. Вони повинні становити не менш як чотири години.

Необхідно точно встановити години годування на протязі дня і в проміжках не давати ніякої їжі.

М'ясні страви, квасолеві і горохові пюре, які містять значну кількість білків, краще давати в денні години; вечеря повинна складатися з легко засвоюваних, молочно-рослинних продуктів.

Ласощі, фрукти і ягоди слід давати після обіду, вечері. В раціон дитини обов'язково повинні входити продукти, що містять вітаміни. Вітамін А, важливий для зору, сприяє росту дитячого організму. Він міститься у вершковому маслі, сметані, печінці, в яєчних жовтках. Вітамін С, який посилює опірність організму щодо інфекцій, є в плодах, ягодах, салаті, зеленій цибулі. Житній хліб, який дитина повинна їсти з перших років життя, забезпечує потребу організму у вітаміні В. Особливе значення для правильного розвитку кісткової системи має вітамін Д; в разі нестачі його у дитини розвивається рахіт. Вітамін Д міститься у молоці, яйцях, печінці, риба'чому товщі.

При поганому апетиті у дітей можна, починаючи з 3-річного віку, давати їм потроху (не більш як 10-15 г на день) солоні огірки, квашену капусту, добре вимочений оселедець, сир, варену нежирну шинку, зернисту або кетову ікру.

Правильний режим годування дитини раннього віку має велике значення для її дальшого розвитку.

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Якщо Вам щось не подобається в журналі "Рідна Школа", скажіть нам, або Редакції, а ми докладемо всіх зусиль, щоб поправити на краще.

Якщо журнал подобається — не кажіть цього нам, скажіть своїм друзям, і не тільки знайті, але й приєднайте одного-двох передплатників. Від підтримки журналу українським громадянством залежить не тільки його поява, але й зміст та форма.

ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО 1959-ий РІК — РІК ЗМІЦНЕННЯ ЖУРНАЛА "РІДНА ШКОЛА!"

Адміністрація

Хай у вашій хаті лунає тільки українська мова!

Куди підеш, усюди чуємо нарікання батьків, щирі чи нещирі, на те, що діти відчужуються від нашого народу і не хочуть говорити українською мовою. Проблема дуже поважна. Адже ми покинули рідну землю й пішли на чужину на те, щоб урятувати наших дітей від винародовлення й винищення окупантом. А діждалися чого? Діти в хаті вживають чужої мови, а батьки одні радіють нишком з того, мовляв, дадуть собі легше раду в житті, інші ж, ті мудріші, — опускають руки й кажуть, що із стихією годі боротися.

Ми назвемо річ її справжнім ім'ям і скажемо: Це брехня, коли батьки кажуть, що на чужині не можна серед дітей зберегти рідної мови. Брехня, якою батьки намагаються виправдати свою байдужність й нездарність супроти дітей та брак почуття обов'язків супроти українського народу. Діти деяких наших давніх емігрантів щоднини нам показують, що в чужому середовищі можна зберегти рідну мову, якщо батьки про це дбають і коли їм на цьому дійсно залежить. Якщо діти на еміграції говорять між собою, а ще до того в хаті своїй батьків, по-чужому, то винні тому завжди тільки батьки. Батьки, щоб покрити свій сором перед українським громадянством і зацитькати свою національну совість (якщо вона в них ще існує), нарікають, що тут інші обставини, інший світ, інші часи настали, а тому неможливо зберегти в дитини пошану до української мови. Це брехливий викрут і мудрого він не переконає, бо на "обставини" і "світ" впливає людина. Серце нам крається, коли чуємо, як навіть та молодь, що починала ходити до школи ще на рідних землях і кілька років училася в українських школах по таборах Німеччини, соромиться за океаном української мови і цвенькає по-чужому на очах батьків і старшого громадянства. Тоді інколи ставимо собі розпучливе питання: Чи не краще було б, щоб ця молодь була залишилась у рідному краю? Там може частина її згинула б гідно й чесно, а частина таки врятувалася б для нашого народу. А тут вона й так пропадає для України і стає погноєм для чужих народів.

Наша преса по цей бік океану час-до-часу пригадує, що визначні американські педагоги й діячі вказують на велике значення й вартість знання двох мов, навіть для самого успіху молодої людини в її пізній кар'єрі. Але великій більшості нашої еміграції ці аргументи не доходять до серця й розуму, бо вона, задивлена в низьку ціль, бажає тільки добре влаштуватися й якнайшвидше збагатитися. Для неї всі засоби, що ведуть до тієї низької мети, добрі. Отже, за всяку ціну якнайшвидше засимілюватися, врости в чужий ґрунт, уподібнитися до оточення. Це чують вражливі діти в хаті й роблять з того висновки. Чи можуть діти шанувати рідну мову та нею говорити, коли вони не бачать тієї пошани до укр. мови навіть у деяких духовників і громадських діячів. У церкві й на імпрезах чують ті діти палкі заклики й промови на тему "тримаймося свого", а під церквою й поза сценою ті самі люди говорять по-чужому навіть до старих наших людей, які зросли з українською мовою і вдома тільки нею говорять. Злобні люди кепкують собі з "патріотичних" закликів і промов тих лицемірів і кажуть: Тримаймося, люди,

свого, бо інакше ми не будемо мати з чого жити! І не можна їм відмовити рації, бо якщо ті духовники й громадські діячі закликають так палко людей, щоб "трималися свого", то передусім самі повинні дати приклад, бо "триматися свого" це не тільки триматися своєї церкви й обряду, але триматися теж своєї мови! Тому гидко слухати, як ті люди найбільше кричать, що молодь не шанує свого. Більшого лицемірства годі собі уявити. Стає вже несмачно слухати їх "патріотичні" розмови про Україну та її боротьбу, коли вони, володіючи чужою мовою не краще, ніж українською, між собою говорять тільки по-чужому, тільки деколи заговорять до нас по-українськи, з великої ласки, бо ми, мовляв, пові емігранти, то ще не мали часу навчитися чужої мови. Не бракує й таких циніків, в яких уже приспана пам'ять про рідних, що залишилися вдома, караються на засланні або ведуть з ворогом нерівний бій, жертвуючи для рідного краю навіть життя.

Запаморочення від матеріальних надбань довело до того, що батьки просто втрачають розум у вихованні дітей. Їм навіть ніколи не приходить на думку та беззастережна істина, що коли їх дитина соромиться тепер української мови, то незабаром буде соромитися й самих батьків, бо ті батьки, хоч вилазять із шкури, щоб навчитися чужої мови, то бразилійці й американці завжди будуть сміятися з них, бо їх калічена португальська чи англійська мова завжди зраджуватиме їхнє походження.

Наша молодь, вихована в чужому середовищі, щораз більше віддалюється від рідного пня, а "батьки народу" своїм поганим прикладом часто їй у цьому допомагають. Загроза відчуження молоді мов кошмар заглядає нам у вічі, сповняючи тривогою серця батьків, що є українцями не тільки з назви. Нашій молоді на еміграції грозить велика небезпека вростання в чужий ґрунт і затрати духового зв'язку з Україною. Вона відвертається від того, що дороге її батькам і тим нашим борцям, що складають за Україну життя в боротьбі з ворогом. Наша молодь на чужині хоче йти по лінії найменшого спротиву, шукає легкої наживи й забуває про все те, для чого ми її вивезли на чужину. Тратимо духово наших дітей, бо день за днем ірветься духовий зв'язок між батьками й дітьми. Якщо справи підуть так далі, то незабаром ми не будемо тут мати своєї молоді й не буде кому передати того всього, що ми придбали й за що змагаємося.

Що ж тоді нам робити? Чи справа дійсно така безнадійна?

Зовсім ні! Ми не заплющуємо очей на те, що тиск чужого середовища на душу нашої молоді величезний. Але ж боротьбу з тим чужим тиском ми таки можемо виграти, коли зосередимо всі наші духові й матеріальні засоби в ім'я збереження наших дітей на еміграції при українському народі. Але тоді кожна укр. хата мусить стати твердиною українського національного духа, в якій панує тільки рідна мова й зберігаються тільки наші традиції. Якщо мова про майбутнє наших дітей, то не сміють нас відстрашити навіть найбільші жертви на укр. школи, організації, товариства тощо. Від батьків і від рідної хати залежить, чи молоде покоління на еміграції залишиться при нас, чи піде збагачувати чужу культуру.

Є кілька ниток, які в'яжуть українських дітей на чужині з рідною культурою та мовою. Це родина, українська школа, наша церква, укр. організації й наша преса. Але найважливішою таки мусить залишитися

рідна мова. І тому факти, що багато українських дітей не говорять по-українськи, треба розглядати як національний злочин батьків.

Наші прості люди думають, що коли вони опинилися в Бразилії, Канаді чи США, то їх діти мають перестати бути українцями. Але їм слід пам'ятати, що Бог і Його закон один і той самий усюди. Не думаймо, що хто переплив море, той уже утопив у безодні моря природні закони, хто вродився в іншій країні, ніж його батьки, то вже не має ніяких обов'язків супроти батьківщини своїх батьків і дідів. "Держава і батьківщина — це не те саме", каже Таранеллі. "Державу можна покинути, зректися її, набути, але вітчизни, нації — ні! З нею всюди нас в'яже пам'ять, мова, звичай, традиція, історія" (цитую за календарем "Праці", Прудентопіль, 1958).

Левко Ромен

М А З Е П А

Це ж — прапор волі; Іван Мазепа!	І "общероса" криваві руки
Ім'я, що в рабстві не дасть заснуть!	І в "недороса" — жахом тремтять:
Як волі й правди тяжить занепад,	До помсти чують тут крик розпучки,
Воно мов гасло — прояснить путь!	Майбутні ж зриви ввіччю мигтять!
Від нього скрегіт у "воріженьків"	Він тьмить москвцям тріумф Пол-
Підлесні глушать брехні слова, —	тави,
Шабель їм чути у ньому бренькіт,	Бо все віщує новий потоп,
Що й Україна — повік жива!	Що їхні зміє криваві "слави",
	І згадка вперто — про Коитоп!

Четверта Педагогічна Конференція ОУПК

Маємо шану повідомити Членів та Шановне Громадянство, що 29 серпня ц. р. відбудеться в приміщенні УНО, 297 Коледж у Торонті IV Педагогічна Конференція, з такою програмою:

1. Національне самозбереження (на підставі думок українських науковців і педагогів, зібраних у зв'язку із підготовкою проекту української виховної системи у вільному світі).
2. Основи української виховної системи у діаспорі.
3. Можливості розбудови дошкільного виховання в Канаді.
4. Можливості відкриття українських клас при муніципальних школах в Онтеріо.
5. Інформативна доповідь про: а) Конгрес СФУЖО, б) VI Всеканадійський Конгрес Українців в Канаді.
6. Панел: Потрібна чи не потрібна центральна виховна установа у вільному світі? (чотири дискусанти).
7. Чи можливе об'єднання українських педагогів без огляду на віровизнання (чотири дискусанти).

Докладніші інформації будуть подані в окремих комунікатах.

Управа ОУПК

МЕТОДИКА І ШКІЛЬНА ПРАКТИКА

Галина Мирошниченко

Про українську дитячу пісню

У своїй праці з малими дітьми в Музичному Садку я постійно натрапляю на труднощі з підбором відповідних пісенних матеріалів. Я хотіла б тим дітям дати все, що найкраще: найкращу музику, найкращу українську мову, найкращу народню пісню. А співаників для дошкільнят зовсім нема. Погляньмо тепер на наші співаники для дітей шкільного віку (Якубович, Кумка), і перше, що нас непрямно вражає, це стара нелітературна мова. Винятку не становить і співаник Степового (радянське видання 1955 р.). Аж диво, як такі речі можна друкувати. Деякі пісні зовсім не цікаві змістом, їхня тематика односторонньо сільська, мовні наголоси переважно не покриваються з музичними, багато нелітературних висловів. Це відноситься не тільки до згаданого співака, але й до інших. Ось деякі приклади.

А я рак-неборак, цівки суче
Щукойка-рибойка догори скаче,
То вгору, то в долину.

У цій пісні, крім нелітературних регіоналізмів (щукойка-рибойка), бачимо фразу "цівки суче", яка в цьому місці незрозуміла не тільки для дітей, але і для не одного дорослого. Це великий брак у пісні, бо незрозумілий текст сповільнює, а навіть внеможливіює присвоєння мелодії у дошкільнят.

На другий приклад подам таку загально знану народню пісню, як "Женчик", яка музично дітям сприсмливна, але через незрозумілий для дітей текст я ні разу не могла цієї пісні з дітьми вивчити.

Діти найбільше люблять пісні, які можна драматизувати, а таких пісень-гор дуже мало у згаданих співаниках. А погляньмо на такі дуже популярні в нас співані гри, які може ніде не записані, але передаються усно:

Вію, вію, вію вінець,
Розвію, розвію, розвію вінець...

Або

Ми голубку уловили
доокола обступили.
Ой голубко, чого тужиш,
вибирай си, кого любиш.

Або

Коло млинське за чотири ринські,
коло нам ся поломало, а ми усі бенц.

Скільки тут нелітературних висловів, на яких не можна вчити дітей української мови.

А тепер перейдім до завдання, яке повинна сповнити українська дитяча пісня для дітей дошкільного віку. В душі дитини цього віку пробуджується дуже інтенсивна свідомість і враження цього часу залишаються в пам'яті на все життя. Тому дуже важне, яку духову поживу сприймає тоді дитина від свого оточення. Що дитина сприйме тоді, те стає їй потім рідним. Якщо хочемо виховати дитину в національному дусі, то дитяча пісня повинна бути оперта на народні мотиви і на чистій літературній мові. Зміст дитячої пісні повинен бути легкий, цікавий і зв'язаний з оточенням, у якому живе дитина. Наших дітей, які живуть переважно в місті серед високо розвинутої техніки, не можна кормити виключно старою сільською тематикою, як це було колись, але треба подати їм зміст, відповідний до їхніх безпосередніх зацікавлень. Назви різних сільських предметів для таких дітей незрозумілі і навіть непотрібні, а через брак сучасної міської тематики у пісні дитина не має нагоди пізнати назви предметів її безпосереднього оточення і зацікавлення. Наприклад, наші діти часто вживають такі слова, як "айскрім", "пінтувати", "кендістор", які легко було б у них замінити українськими, якщо вони вживали б тих слів у відповідних для себе піснях і забавах. Крім цього, виключно сільський зміст старих дитячих пісень витворює у дитини хибне поняття про Україну, як про край бідних і примітивних селян, і причинюється до витворення евентуального почуття меншевартості, коли дитина порівнює це уявлення зі своїм американським оточенням.

З цього бачимо, яка велика є потреба доброї сучасної дитячої пісні, і розуміємо, яка ця пісня повинна би бути. З національних причин необхідно, щоб сучасна дитяча пісня була оперта на народні мотиви і на чистій літературній мові. Повинна бути коротка і придатна до драматизації, ц. зн. до передачі змісту рухами або забавою. Черпання змісту з безпосереднього оточення дитини можна получить з інформацією про Україну, нпр., у пісні можна говорити про інші суспільні верстви, крім селян, про українське місто, українську техніку (літаки, кораблі), про українських славних людей ітд. Ось дуже важливе завдання для українських письменників дитячої літератури й композиторів, які повинні подбати про створення високоякісної дитячої пісні передовсім для дітей дошкільного віку, а також і для старших дітей, бо ця ділянка вимагає особливо тепер основного відсвіження.

Нью-Йорк, травень 1959.

Е. Жарський

Творча функція виховання

Від деякого часу, а головню від моменту, коли випущено "Спутника", на сторінках американської преси ведеться на теми американського шкільництва широка дискусія, в якій забирають голос, як фахівці, педагоги, так і визначні державні мужі і чл. сірі громадяни. Загальний — хоч і не одноголосний — висновок дискутантів зводиться до вимог більш чи менш докорінних реформ у сучасній американській едукативній системі, якій закидають "перестарілість", "штивність", "м'якість", "годівлю пересічності" і т. д. Лиш драстичні заходи — на думку дискутантів — можуть оздоровити аме-

риканське шкільництво, можуть вплинути на додатно зміну у вихованні американської молоді, яка ж чейже в будуччині має стати творчим чинником у розвитку американської суспільності і бути вповні підготованою до нових, важких грядучих проблем; сьогоднішня молодь — це ж основа американської суспільності, а перевиховуючи сьогоднішню молодь в душі потреб американської спільноти, виховуємо спільноту майбутності...

Чи можемо вихованням впливати на напрям і на темпо формування устрою суспільності? Чи педагог може бути суспільним реформатором? Чи виховання може бути творчим чинником суспільного розвитку?

Виховання, в загальному, це свідомі, в певному напрямі спрямовані дії для досягнення певних цілей. Якщо може воно перетворювати суспільства, то маємо в ньому знаряддя свідомого кермування ходом суспільних справ.

Віру в таку силу виховання подібусмо вже у Платона, вона живе й у серці сьогоднішніх педагогів, і ця віра є широко поширена по цілому світі.

Історія потверджує переважаючий консерватизм виховання, поглядаючи у минуле — найдемо не один примір утривалення устійненого суспільного устрою шляхом виховних дій. Встане хоч би згадати едукційну систему спартанців, педагогічну діяльність езуїтів, яка на наших землях і в нашій історії записалася жалюгідними наслідками (хоч поставлена езуїтами ціль, була таки досягнена). В тих випадках функція виховання обмежується до консервативного напрямку; всі виховні засоби й заходи утривалили лиш устійненій суспільній устрій.

Синтезу всіх відомостей, вмілостей та духових вартостей, що їх нагрмадила впродовж довгого ряду поколінь національна спільнота — звемо її культурою. Кожна нація добачується в переносенні цієї культури на нових її членів, головно на її молоде покоління, заporуку свого тривання і найбільшу рацію свого існування. Вплив загального шкільного навчання на скріплення сил і споености національних груп ніколи раніш не виступало так сильно, як у недавно минулих сторіччях; це знов — у свою чергу — вплинуло на шлях історії Європи не так то й давніх часів. Дуже яскравий приклад цього відношення маємо і в історії нашого, українського народу, чільні мужі якого вважали, що шлях запевнення українському народові світлої будуччини, лежить у знищенні анальфабетизму серед широких мас, у поглибленні навчання мови, літератури, світлих сторінок української історії, культури, мистецтва; без таких — загально відомих — надлюдських зусиль народників, просвітянців важко було б увявити собі цей ідейний зрив, свідками якомо ми є самі, важко було б подумати і про творчу перемену.

Творчим, сильним вузлом є й спільність життєвих форм та звичаїв. Павутиною, ледве відчувальною, а проте нерозривною сіткою обхоплює вона ціле життя одиниці, її дії, рухи почини, від колиски до гробу, від найбільш повседневних до найбільш піднеслих; це найбільш успішно визначає єдність нації і найбільш відокремлює від інших народів. Брак постійної їх континуації, недодержування устійнених традицією звичаїв, а ще гірше їх зникнення — спричинює з часом і зникнення спільноти. Тимто й такою важною в нашому житті роля свідомої своїх завдань, головного виховного вогнища — української родини, церкви й школи.

Творчі функції виховання криються й у постійній зміні поколінь, у процесі постійного відмолодження; це й один з важніших двигунів поступу й розвитку народу. Факт, що старше покоління, бажаючи задержати нагромаджені в даній хвилині припаси своєї національної культури, мусить

перенести її на молоде покоління, біологічно зовсім інакше наставлене і тому зовсім інакше її розуміє — цей факт саме задержує рухливість культури і включає мотив розвитку. Антагонізм між двома генераціями є майже нормальним об'явом всюди там, де старше покоління виховує молодше. Суть такої опозиції (грубі томи можна б про це писати), можна б звести до відмінної постави супроти життя обох генерацій, не все виступаюча здібність додержати ходу змінам, спричиненим ходом історії, обставин і постійне протиставлення "найсильнішого" атуту — скарб набутого життєвого досвіду. А це звичайно відчувають молоді як грубу перешкоду у своїх підхмарних летах, у своїх змаганнях. Що за деякий десяток літ і вони опиняться в положенні своїх батьків — це зовсім не відверне бігу колеса історії; воно буде лиш додержанням біологічного права життя, права молоді на "опозицію". Бо де опозиція поколінь є зведена до мінімуму, як напр. у старому Китаї з їхнім культом предків, там приходиться до голосу і певна штивність, закростенілість і закам'янілість цивілізації.

У зв'язку з тим можна пригадати слова Фіркандта про творчу силу, яка існує в самому відношенні до мистця; глядачі впливають на мистців в напрямі піднесення інтенсивності й рівня їх поступовання. Ця обставина стається могутим чинником поступу й розвитку, що вивичує спільноту понад намагання чи схиблення одиниць. В цьому й причина, що людство, як цілість, може витягнутися з болота за власну чуприну, як славний Мюнхгаузен. Цей механізм, що його Фіркандт вважає найбільшим чудом світу, діє і в виховнім відношенні та вможливує спільноті проломлювати блудне коло асиміляції й консерватизму.

При яких умовах може творча дія виховання довести до певних, заздалегідь передбачених і побажаних змін?

Відповідь на це питання належить до педагогіки, як техніки виховання; згори мусимо підкреслити, що маємо на думці педагогіку у вільному світі. Бо каторжна педагогіка за "залізною куртиною" (а не так то й давно фашистська чи гітлерівська) пішла шляхом старої ради Платона й виховує будучу свою суспільність по думці ідеалів, створених певною "елітою". Але час ще доволі за короткий, щоб можна було провірити, чи такий шлях може розвинути творчі сили виховання.

Проте існують певні передумови для того, щоб була сповнена можливість творчого виховання; їх можна б звести до таких основних точок:

1) Виховання мусить мати ясну ідею виховної цілі в намічених переменах, 2) У самій спільноті не можуть бути суперечності у побажаній потребі таких змін. Якщо існує загальна воля перевести певні очеркнені суспільні переми — то виховання може статися її знаряддям; ця повна загальність та однозгідність є й одною з основних передумов, без якої важко добитися цілі. В цім випадку про творчість можна говорити тоді, якщо нові засади, почування, суспільні намагання є вислідом спільної праці виховників і вихованців.

Порушені проблеми є предметом розважань і дослідів не тільки педагогіки, але й пов'язаних з нею допоміжних наук — соціології, психології і ін; вони викликані зростаючою тенденцією раціоналізації суспільного життя в загальному. На цю тему находимо в педагогічній чи соціологічній літературі багато праць, що видвигають низку різних розважань, теорій, тощо. Багато авторів вірить, що опанування суспільного життя на основі наукових метод виявить нам у будуччині невідомі досі нові обличчя спільнот, що свідомо й пляново будуть собою кермувати.

Не лише навчаймо, але й виховуймо

Часто доводиться читати в поважній пресі про занепад культури білої раси, про її дегенерацію і т. п. Невже ж це правда? — подумає дехто. Чи розвій техніки не свідчить про її силу? А щораз нові винаходи, нові машини, щораз нові надбання матеріальної культури, щораз досконаліше озброєння великих держав Європи — чи це не свідчить про супремасію білої раси і її культури над іншими расами? В чому ж лежить причина, що не зважаючи на це, щораз частіше доводиться чути про слабкість білої людини взагалі, а Європи і її культури зокрема. Відомо, що вартість людини не в тому, що вона багата, тобто, що кругом неї гори надбань матеріальної натури, але передовсім у тому, з якого джерела вона черпає свої сили, на які вартості вразлива її душа, яким ідеалам вона поклоняється. Очі переважної більшості людей ХХ ст. спрямовані назовні; щораз новіші і докладніші твори матеріальної культури абсорбують увагу всіх. "Виходимо із себе" і женемося за чимсь щораз новим, хочемо новин і сенсацій, втіх, вигід, багатства. Нові технічні винаходи, спорт, мода, кіно і т. д. — все це стало нашою буденною поживою, предметом наших змагань. Нашу увагу звертаємо назовні, а не вміємо спрямувати в нутро і "вийшовши" раз із себе, не вміємо повернутися до себе. Наша внутрішня (довільна) увага, зосереджена на нас самих, вже так ослабла, що вже людство не дуже то здібне робити винаходи у глибинах своєї душі; щораз новим технічним винаходам не може протиставити щораз нові винаходи у глибших верствах духа: людина вже не має сили зробити себе предметом самоспостереження. Живемо здебільшого без опори в собі самих, пливемо в "житейському" морі без весла.

Учені, що студіюють людину, а в першу чергу ті люди, що обсервують поведінку людей в різних ситуаціях, прийшли до глибокого переконання, що людство переживає не тільки господарську кризу, але й кризу духову, і якщо зарані не направити лиха, то може прийти катастрофа, і, між іншим, звернули велику увагу на школи — як засіб відродження людства, а разом піддали гострій критиці усе дотеперішнє виховання. Педагоги, соціологи і психологи стали критикувати дотеперішню систему виховання. Почали домагатися основних змін у вихованні і навчанні. Під тиском opinіо почали кидати дотеперішню систему навчання, а вводити таку, що спричинилася б у першій мірі до розбудови внутрішньої культури людини, її моральної сили і духової рівноваги. її характеру. Кличем повоевної школи стало: *вчити і виховувати*.

А що так поставлена справа навчання спричиняє непорозуміння, що саме треба розуміти під словами вчити і виховувати, пригляньмося ближче до цієї справи й призадумаймося, що властиво нового зайшло в зреформованому шкільництві.

Та зміна передовсім стосується ідеалу виховання. Ідеалом повоевної школи вже не є інтелект, але характер. Начальною метою школи вже не є дати людині якнайбільше знання, але допомогти їй доробитися внутрішньої культури. Не треба думати, що повоенна школа легкова-

жить інтелектуальний розвій дитини, навпаки, вона його розвиває як і довоєнна школа, але розвій інтелекту вже не є остаточною метою, ідеалом школи. Розвій інтелекту стає вже тільки засобом до вищої мети, тобто засобом розбудови в людині внутрішньої культури — *характеру*. Занадто багато призбирано доказів, що сильний інтелект, то ще не сильний характер. Дуже багато стрічається людей, що засвоїли величезну кількість наук і ще далі їх собі засвоюють, і не зважаючи на це, не мають впливу на своє суспільство, не вміють нічим спричинитися до поліпшення соціального рівня свого середовища. А ще буває і так, що все знання використовують для задоволення егоїстичних цілей, своїх амбіцій, а навіть діють прямо на шкоду свого оточення. Аж надто багато призбирано доказів того, що людина, точніше її характер, не є витвір лише того, що прочитала, тільки того, що завершила ділом.

Кожна людина родиться чимсь таким, що не може бути ніким іншим, родиться замкненою в собі окремішністю, скажемо коротко — індивідуальністю. Індивідуальність — це ще не характер, це тільки сума одичених і неупорядкованих якнайрізномірніших тенденцій або гонів, інстинктів, нахилів, що часто гостро суперечать одне одному і себе взаємно поборюють, отже, людина часто являє собою поле боротьби найдикіших інстинктів, що їм ледве чи дасть раду той, хто не вчився освоювати свою власну тваринну природу.

Згадані вияви душі на початку життя людини незгармонізовані, часто суперечливі і якщо школа не допоможе людині "дійти до згоди з собою", то вона ціле життя не зуміє себе провадити і собою володіти, а стане іграшкою своєї тваринної природи, буде свавільна; сваволя визволить її з-під "ярма" культурних форм і культурної поведінки, зате пхне в ще тяжчу залежність від власної низької, тваринної природи. Бо сваволя то ще не є воля. Людина, що її змалку не виховувано і яка сама в собі не усвідомила, в чому лежить правдива сила і гідність людини, залишиться ціле життя сирим, некультурним матеріалом.

Нове виховання хоче допомогти кожному стати передовсім людиною якнайменш залежною від своєї тваринної натури, допомогти йому вернути "до себе". Реформатори шкільництва прямують до того, щоб допомогти людині доробитися внутрішньої культури вже на шкільній лавці, а до цього вживають в першій мірі *шкільної науки як засобу*.

(За журн. "Рідна Школа", Львів 1936, 15. X., ч. 20)

ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ПІД УВАГУ:

Для улегшення влат за журнал "Рідна Школа" будемо висилати нашим післяплатникам чеки. Там буде подана адреса та назва журналу, дата і сума заборгованости. Прохаємо додати назву свого банку, число банкової книжечки, власноручний підпис та відіслати нам.

Хто вишле належність, не ждучи на чек, тому будемо щиро вдячні, бо це зменшить додаткову працю Адміністрації.

У Дітроїті:

1. M. & O. Gift Shop, 6440 Michigan Ave.
2. Дир. І. Білоус — 5828 Tarnow Ave.

За піддержку й кооперацію — щире спасибі!

Адміністрація журналу "Рідна Школа"

Роман Федорович

Львів – місто моїх батьків

Малим хлопцем я дізнався, що Львів — місто, де я народився. Мені хотілось знати більше про нього, тому я став уважно прислухатися до розмов моїх батьків, коли вони згадували його. Я бачив, що вони говорили про це місто тепло і з любов'ю. І тоді зродилось у мене бажання це дивне місто побачити. Я навіть плянував пригодницьку втечу, відлетіти ракетою, бо місто це для мене стало замороженою легендою. Батьки бачили моє зацікавлення і придбали для мене декілька гарних книжок про Львів, які я уважно перечитав та зумів уявити собі образ міста, яке покинув піврічною дитиною.

Львів — це найбільше місто в Західній Україні. Заснував його 700 років тому король Данило Галицький і назвав його так на честь свого сина князя Льва. Місто лежить в долині річки Полтви. По середині є княжа гора, на якій колись гордо пишався княжий замок, а сьогодні є телевізійна станція.

Історія Львова дуже багата. Львів пережив багато воєн, кілька пожеж, і був під різними окупаціями: польською, австрійською, німецькою, большевицькою.

У Львові є багато старинних і гарних будівель, що прикрашують місто. Найкраща — це катедрна св. Юра, що стоїть на горі, з якої видно майже ціле місто. З катедрою св. Юра зв'язано багато переживань львів'ян. "Юр" — це символ вічної живучості міста, бастион української національної думки.

Крім того, у Львові є багато шкіл, університет ім. Івана Франка, медичний інститут і політехніка. Львів має 5 театрів; з них найкращий є театр Опери і Балету і театр ім. Заньковецької; є багато бібліотек і музеїв.

Ціле місто прикрашене чудовими парками, з яких найбільші є: Стрийський парк, парк ім. Івана Франка напроти університету, і парк ім. Богдана Хмельницького.

Вулиці Львова в центральній частині міста коло Ринку є вузькі, а в новіших дільницях широкі і прикрашені гарними деревами, головню каштанами. Вулицями їздять трамваї та автобуси.

Люди живуть переважно в великих кам'яницях; малих домів майже нема, хіба десь на передмістях.

Перед війною в 1939 р. у Львові жило багато мешканців. Скільки населення має Львів сьогодні — точно невідомо.

Віра Ворскло

НАМ ТРЕБА ВІДПОЧИТИ

Прощайте зошити, книжки,
Прощаю перо й чорнило,
Нас кличуть в поле всі стежки
І ліс і річка мила.

Втомились — треба відпочити,
Набратись треба сили,
Нам літо сонце шле й блакить,
Щоб гартувалось тіло.

В майбутнє нам знання нести
Батькам нова ми зміна,
Тому ми мусим підрости
Це літо неодмінно.

Усе цвіте, усе росте.
Ну, як тут не радіти?
Нас кличуть річка, ліс і степ:
— Ідіть у гості, діти!

НАС КЛИЧУТЬ СОНЦЕ Й ВОДА!

Що більше вдихуємо повітря, то наш організм здоровіший. Відомо, що найбільше повітря вміщають легені пливаків і веслярів. Легені не-спортівців вміщають ледве 3.350 см. повітря, легені важкого атлета 3.950 см., футболістів (копунів) 4.200, руховиків 4.300, легкоатлетів 4.750, боксерів 4.800, пливаків 4.900, веслярів 5.450 см.

Цікаво теж знати, як провітрюються наші легені при віддиханні під час різних рухів нашого тіла.

Нижченаведена таблиця показує кількість повітря в літрах, яке використовують легені при віддиханні протягом однієї хвилини:

Коли спимо — 4.7 літрів, коли стоїмо — 7.5 літрів, коли ходимо — 16.75 літрів, коли ідемо вельосипедом—22.50, коли йдемо поволі вгору на височині 33.33 літрів, коли швидко йдемо вгору на височині — 43.33 літрів, коли змагаємось у веслуванні або бігаємо — 60.00 літрів.

Ці цифри наочно свідчать про корисність водного спорту. Окрім того, веслування і плавання дають правильну працю усім м'язам тіла, — воно розвивається гармонійно, водночас розвиваються і такі цінні прикмети, як відвага, завзяття, бажання перемоги!

Водний спорт має в нас свої славні традиції: хіба ж можна уявити собі кращих веслярів, як наші козаки, що по грізних дніпрових порогах чайками літали, а далі — й по морі гуляли.

Вакації близько — нас кличуть сонце, вода й повітря, нас кличуть розбурхані хвилі вод — тверда школа волі й завзяття!

Віра Ворскло

ТРЕБА ВСЬОМУ ЗНАТИ МІРУ

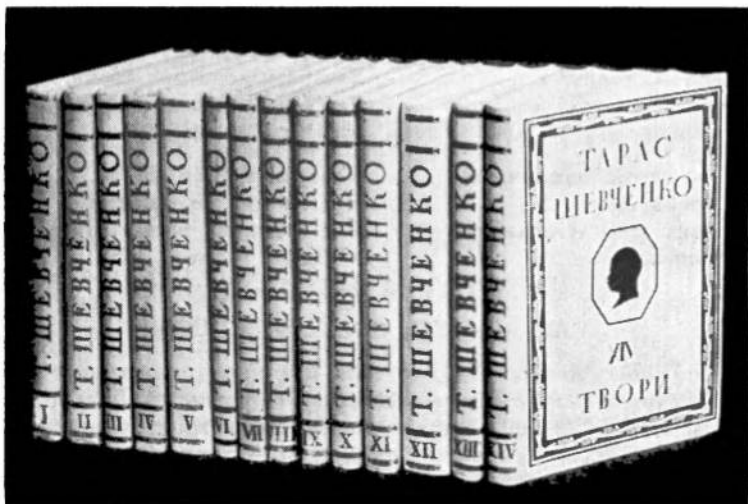
Треба всьому знати міру,
Що є біле, що є сіре.
Що є мало, що багато
Треба вміть відпочивати.

Сонце добре, як уміру,
Забгато — злізе шкіра.
Плнсти в річці близько легко,
Втонеш — попливеш далеко.

Хоч бажання в нас безмежні,
Краще бути обережним,
Не іти далеко в ліс,
Бо піймас вовк і з'їсть.

І собі, щоб добре знав ти,
Треба берегтися авта.
На ставку, затям одно:
Не шукай в глибинах дно.

Повне видання творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

- Т. I** Поезії до року 1843
Вже вийшов з друку з передмовою до цілого видання Президента Головної Ради НТШ проф. Р. Смаль-Стоцького.
- Т. II** Поезії за — 1843—1847 рр.
- Т. III** " 1847—1857 рр.
- Т. IV** " 1857—1861 рр.
- Т. V** Назар Стодоля. Різні твори.
- Т. VI** Повісті: Художник. Наймичка. Варнак.
- Т. VII** " Книгиня. Музика. Нещасний. Капітанша.
- Т. VIII** " Близнята. Мандрівка.
- Т. IX** Журнал.
- Т. X** Листи.
Редактор тт. I—X — П. ЗАЙЦЕВ.
- Т. XI** Т. Шевченко, як маляр (160 репродукцій малюнків)
Автор розвідки—Д. АНТОНОВИЧ
- Т. XII** Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови.
Редагує — Р. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ.
- Т. XIII** Збірник статей про Т. Шевченка та його творчість.
В тому ще ніде надрукована праця Ю. КЛЕНА.
- Т. XIV** Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього.
В. ДОРОШЕНКО.

Перший наклад Повного Видання Творів Т. Шевченка видав
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ВАРШАВІ.

Появилось воно під редакцією окремої Редакційної Комісії в складі: Голова Комісії О. Лотоцький, — Секр. Р. Смаль-Стоцький, — Редактор Павло Зайцев. Автори поясняльних статей і дослідчих праць, друківаних у цьому Повному Виданні Творів Т. Шевченка:

Антонович Д., Білецький Л., Брик І., Дорошенко В., Дорошенко Д., Дубицький І., Зайцев П., Кордобу М., Лепкий Б., Лотоцький О., Луців Л., Маланюк Є., Сірополько С., Січинський В., Смаль-Стоцький Р., Смаль-Стоцький С. і Чижевський Д.

Другий наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видає
ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
напередодні 100-літніх ювілейних святкувань.

Повне Видання Творів Тараса Шевченка Видавництва Миколи Денисюка матиме 14 томів, друківаних на доброму білому папері, гарно оправлених в імітацію шкіри, з позолоченням. Ціна за весь комплект цього монументального видання лише — \$60.00 на сплати по \$1.00 тижнево, або — по \$4.00 — \$5.00 місячно.

Замовлення слати на адресу:
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois — U.S.A.

Наш інформатор

А Д В О К А Т И

- ОЛЬГА ЧУМАК**
92 Roncesvalles Ave. — LE 3-6791
- О. ДАНКОВИЧ** — J. Duncan
62 Richmond St. W. — EM 4-4767
- ДНІПРО БОГДАН**
527 Bloor St. W. — LE 4-3011
- С. В. ФРОЛЯК**
62 Richmond St. W. — EM 2-2585
- Т. ГУМЕНЮК, Й. РОМАНКО**
57 Queen St. W. — EM 3-0630
- С. КРИПЯКЕВИЧ**
11 Adelaide W., Suite 404, EM 3-4448
- МИРОСЛАВ ОЛІЙНОК**
527 Bloor St. W. — LE 4-3198
- Л. В. ЛИТВИН**
575 Queen St. W. — EM 6-7040
- McCula William**
Василь Миккула
352 Bathurst St. — EM 6-9651
- ВАСИЛЬ ПАЛАМАР**
17 Queen St. E. — EM 2-1941
- Д. Д. ШТОКАЛО**
21 Dundas Sq. — EM 6-1681
- М. РОМАНЮК**
62 Richmond St. W. — EM 2-2585
- СТЕФАН ЗАГУМЕННИЙ**
6 Adelaide St. E. EM 4-6217
- P. Zinko Dzinkowski**
1 Roncesvalles Ave. — LE 1-1054
- В. ГУМЕНЮК**
371 Bay St. — EM 3-3981
- ОЛЕГ МАНДРИК**
383 Roncesvalles Ave. — LE 4-8911
- ІВАН ЯРЕМКО**
62 Richmnd St. W. — EM 3-1994
- ### Н О Т А Р І
- Й. ПОГОРЕЦЬКИЙ**
580 Queen St. W. — EM 8-7207
- ### Д Е Н Т И С Т И
- Д-р Й. А. ГОРЧИНСЬКИЙ**
312 Bathurst St. — EM 3-6373
- Д-р ПЕТРО ГЛІБОВИЧ**
242 Runnymede — RO 7-6124
- Д-р Е. ГУМЕНЮК**
567 Bathurst St. — WA 1-8307
- Д-р ПАВЛО КУЛИК**
575 Queen St. W. — EM 4-1989
- Д-р ПАВЛО ЛЕХІЦЬКИЙ**
312 Bathurst St. — EM 4-7912
- Д-р М. ЛУЦИК**
2902 Dundas St. W. — RO 9-4682

Д-р Р. ОХІТВА

- 828 Lake Shore Rd. — CL 1-2051
- Д-р В. В. СИДОРУК**
80 Roncesvalles Ave. — LE 2-1942
- Д-р В. Л. СТЕЧИШИН**
982 Bloor St. W. — LE 2-1942
- Д-р ІЛІЯ ВАХНА**
386 Bathurst St. W. — EM 4-6515
- Д-р БОГДАН ЗАПУТОВИЧ**
366 Vaughan Rd. — RU 7-7901
- Д-р ВОЛОДИМИР ЮРКЕВИЧ**
1595 Dupont St. — LE 3-8692

Л І К А Р І

- Д-р РОМАН БАБИН**
46 Crang Ave. — LE 2-4000
- Д-р РОМАН ЦУРКОВСЬКИЙ**
242 Runnymede Rd. — RO 6-6051
- Д-р МАРТИН ЧЕПЕСЮК**
92 Roncesvalles Ave. — LE 4-2115
- Д-р В. ДЕБЕРА**
312 Bathurst St. — EM 4-8532
- Д-р В. ДУДАР**
1523 Dupont St. — LE 2-8997
- Д-р А. ФЕДИНА**
288 Bathurst St. — EM 3-3661
- Д-р НАДІЯ ІВАХНЮК**
409 Dovercourt Rd. — LE 3-9992
- Д-р М. КАПУСТА**
86-3 St. New Toronto — CL 8571
Res.: 864 Keele — RO 7-3218
- Д-р ІВАН КУЧЕРЕПА**
268 High Park Ave. — RO 2-3453
- Д-р Ф. МЕЛЬНИК**
750 Dovercourt Rd. — LE 6-1619
- Д-р Г. ШИМАНСЬКИЙ**
312 Bathurst St. — EM 6-3874
- Д-р І. ВАСИЛЕНКО**
567 Bathurst St. — WA 2-8657
- Д-р А. ВОЛОЩУК**
258 Bathurst St. — EM 6-3134
- Д-р О. В. ЯРИЙ**
4687 Yonge St. — BA 1-6565
- Д-р В. ЯРМЕЙ**
314 Bathurst St. — EM 4-7146
- Д-р В. ЖІНЧИШИН**
606 Bathurst St. — LE 3-3423
- ### О П Т О М Е Т Р И С Т И
- П. КІТ**
465 Bathurst St. — EM 6-1355
- ### К Н И Г О В О Д И
- В. БОДАКЕВИЧ** W. Boddy
696 Yonge St. — WA 3-1809

ІВАН ГОРДИЦЯ — J. Gordean
600 Bay St. — EM 8-3139

Р. КЛИМАШ
372 Queen St. W. — EM 4-7953

В. М. МАТЕЙКО
60 Woodside Ave. — RO 6-4533

Т. ЮРИЙЧУК
580 Queen St. W. — EM 4-4877

А П Т Е К И

Sanitas Pharmacy
К. і Н. Медвідські
204 Bathurst St. — EM 3-3746

Christie Drugs
Василь Федорів
451 Christie St. — LE 6-8151

АВТОМАШИНИ

Parkway Auto Body Repairs
1974 Dundas St. W. — LE 1-1227

БУДІВНИЧІ

Accurate Builders Ltd.
Wood Manufacturing Co.
734 Dundas Highway 1st Line
Dixie, Ont., Post Office AT 9-8601

ДЕКОРУВАННЯ

Hy Grade Paint & Wall Paper
М. Ковальський — В. Косар
23 St. Johns Rd. — RO 7-0464

ДРУКАРНЯ КИЇВ

686 Richmond St. W.
Toronto, Ont. — EM 3-7839

Industrial Coating Co.
Українська фабрика фарб і лякерів
Т. М. Боар
838-840 Eastern Ave. — HO 6-3634

Г А Р А Ж І

Walter Dorosz Service Station
Tires — Batteries — Washing
1507 Dupont St. — LE 5-4995

Star Motors Service Station
О. Крушельницький — В. Тимоць
3441 Dundas St. W. — RO 6-7721

George's Garage

Ю. Кулаківський
1 Ray Ave., at Weston Rd. — RO 6-6744

ФОТОГРАФІ

Anne's Photo Studio

В. Трач
865 Queen St. W. — EM 8-3147

Astor Studio

Осип Васік
828 Bloor St. W. — LE 4-1907

College Photo-Studio

І. Ярмолюк
499 College St. — WA 2-2507

Steven Photo Studio

Ст. і О. Кутювий
927 Bloor St. W. — LE 1-0777

КЛІШАРНЯ

Aurora — Photo Engravers Co.
525 King St. W. — EM 8-4995

ЮВІЛЕРИ

Kushnir's Credit Jewellers
529 Queen St. W. — EM 6-1384

КНИГАРНІ

ARKA Bookstore
575 Queen St. W. — EM 6-7061
Пластова крамниця "ПЛАЙ"
344 A Bathurst St. — EM 8-5243
Пластова крамниця "ПЛАЙ"
768 Queen St. W. — EM 3-2748

КРАВЕЦЬКА МАЙСТЕРНЯ

Andrew Tailors
1074-1076 Queen St. W. — LE 6-0982
Peter's Custom Tailors
Петро Чаплінський
1194 Queen St. W. — LE 6-7664

М'ЯСНІ ВИРОБИ

І. та Ю. ПАВИЧІ
809 Queen St. W. — EM 4-0658

Essex Packers Ltd.

Гнат Поворозник
Hamilton — Toronto — EM 6-2127

Ontario Meat Products

О. Ревера
783 Queen St. W. — EM 4-7720

М Е Б Л І

Alexon's Upholstering & Furniture
2591 Dundas St. W. — RO 6-8476
J. Oleksiw — Res.: LE 4-2261

Alpha Furniture Co.
735 Queen St. W. — EM 3-9637

Empire Furniture

І. Козак і Б. Крамарчук
668 Bloor St. W. — LE 1-4771

Rochester Furniture

М. Герус — М. Дейнега
423 College St. — EM 4-1434

Royce Radio & Furniture Co.
Лев Долта — власник
1529 Dupont St. W. — LE 5-0175

МОЛОЧАРНІ

M-C Dairy Co.
212 Mavety St. — RO 6-6711
Green Vale Dairies Ltd.
3156 Dundas St. W. — RO 7-1728
Roger's Dairy Ltd.
459 Rogers Rd. — RO 9-7193

Н А П О І**Sunnyside Beverage Ltd.**О. В. Петришин
1068 Queen St. W. — LE 2-1316**ОБЕЗПЕЧЕННЯ****Y. Onyschuk & Co.**Асекурація всіх родів
333 Roncesvalles Ave. — LE 4-4241**О Д Я Г:****E. DUMYN LTD.**

550-552 Queen St. W. — EM 4-4726

Stylerax**С. Медицький**

555 Queen St. W. — EM 6-0934

О Р Б І ТShoes — Novelty — Gifts Centre
434 Queen St. W. — 438 Bloor St. W.
EM 6-4572 WA 3-8009**Panama Shoes**

Федір Лавринюк

610 Queen St. W. — EM 4-0518

ОГРІВАННЯ — ФОРНЕСИ — ОЛИВА**Alberta Fuel Ltd.**

420 Bathurst St. — WA 2-6862

Jack A. Ostafew

668 Queen St. W. — EM 4-4618

Future Fuel Oil Ltd. & Service Station

945 Bloor St. W. — LE 6-3551

Plumbing & Heating Contractor

Дмитро Хрущ

348 Crawford Ave. — LE 6-4805

New Way Plumbing & Heating Co.Михайло Сетник і Осип Соляк
892 Bathurst St. — Tel.: LE 5-6654**П Е К А Р Н І****Beaver Bread Ltd.**

103 Lightborne Ave. — LE 5-7445

The Future Bakery

А. і Р. Вжесьневські

735 Queen St. W. — EM 8-4235

Rowntree Bakery

546 Rogers Rd. — RO 9-0774

ПЕРЕВОЗОВІ БЮРА**Dnipro-Movers & Cartage**

І. Лойовський

63 Sorauren Ave. — LE 3-4082

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

Василя Заліщука

455 Queen St. W. — EM 8-5370

Cardinal J. & Son

366 Bathurst St. — EM 8-8655

РЕАЛЬНОСТЕВІ БЮРА

Д-р І. БОЙКО

383 Roncesvalles Ave. — LE 4-8821

Р. ЧОЛКАН

527 Bloor St. W. LE 2-4404

J. Dale — Real Estate**І. Самогілка**

567 Bathurst St. — WA 4-6541

W. Hrynyk — Real Estate**В. В. Гриник**

876 Dundas St. W. — EM 3-5316

Р Е С Т О Р А Н И**Flover Garden Grill**

П. Мартинюк

751 Queen St. W. — EM 8-0608

Gloria Grill & Delicatessen

Любомир і Стефа Крохмалюки

883 Queen St. W.

883 Queen St. W. — UN 1-0041

Res.: EM 6-3109

Green Hill Food Shop

Н. і Т. Косс

596 Bloor St. W. — LE 1-0373

Kente's Restaurant

John Wowk

375 Keele St. — RO 9-0107

"ОДЕСА" РЕСТАВРАНТ

Ст. Гуляк

512 Queen St. W. — EM 8-0005

Olympia Restaurant

484 Queen St. W. — UN 1-0024

Queen Fish & Chips

С. Шлапак

859 Queen St. W. — UN 1-0522

Victoria Grill

П. і В. Наумчуки

612 Queen St. W. — EM 6-3380

ЗАЛІЗНІ ТОВАРИ**W. H. Lake Hardware Ltd.**

608 Queen St. W. — EM 3-3129

Taglietti Hardware

П. Головатий

1477 Dundas St. W. — LE 6-3826

Denison Hardware Store

Григорій Ковалишин

472 Queen St. W. — EM 6-1447

Toronto Refrig. Fixture Co.

937-947 Queen St. W. — EM 4-5461

Українська гуртвіня споживчих товарів**UBA Trading Co.**

WA 2-6115 WA 2-6116

420-428 Bathurst St.

"А Р К А" КНИГАРНЯ

575 Queen St. W. — EM 6-7061

Пластова крамниця "П Л А Й"

344 A Bathurst St. — EM 8-5243

768 Queen St. W. — EM 3-2748

1166-1188 Dundas St. W.
Toronto, Ont. LE 6-1196

ALPHA FURNITURE CO.

Українська крамниця меблів і домашнього устаткування. Має на складі всякого роду меблі, телевізори, радіа, холодильні й печі, по дуже поміркованих цінах.

Уділяємо довгореч. кредиту.

735 Queen St. W. — Tel.: EM 3-9637
Toronto, Ont.

Найбільша українська агенція
купна і продажі

R. CHOLKAN LTD.
Real Estate

527 Bloor St. W. — LE 2-4404

Хто дбає про своє здоров'я, той щоденно відживляється в українській харчівні

"VICTORIA GRILL"

612 Queen St. W. — EM 6-3380

Власники: П. та В. Наумчуні

І. та Ю. ПАВИЧИ

поручає смачні ковбаси,
шинки й вудженіни

809 Queen St. W. — EM 4-0658

"ANNE PHOTO STUDIO"

865 Queen St. W. — EM 8-3147

виконує весільні світлини і портрети.

"ANNE FORMAL RENTAL"

Одинока в Торонті українська
випозичальня весільних одягів.

Власник: Володимир ТРАЧ
Res.: RO 6-6375

**Перша і найбільша українська
молочарня в Торонті
ROGERS DAIRY LTD.**

Привозить високоякісне молоко, різнопроцен. солодку і квасну сметану. Всі вироби пригтовляється на європейський спосіб, під доглядом досвідчених довголітніх фахівців.

459 Rogers Rd. RO 9-7193

**Українська Аптека Недвідських
SANITAS PHARMACY**

204 Бетерст Ст. — EM 3-3746
Торонто, Ont.

Висилаємо ліки до всіх країн світу, на бажання летунською поштою.

ЛЕВ ЛИТВИН

Адвокат і нотар

575 Queen St. W. — Tel.: EM 6-7040
(над "Аркою")
Toronto, Ont.

Шкільне і канцелярйне приладдя,
укр. видання, біжутерію, солодощі,
дитячі забавки тощо

поручає українська крамниця

"HALLAM CIGAR & BOOK STORE"

53 Hallam St. — LE 5-1619

Власник: В. ДІДЮК

Одинока українська робітня керамічних виробів. — Маємо теж різьби, вишивки, мистецькі вироби, косметику тощо.

UKRAINIAN ART — Ceramic Studio
861 Queen St. W. — EM 3-1686

Кожна українська хата, церква і національна домівка повинні мати **ПОРТРЕТИ** українських визначних діячів.

" М Е Т А "

Box 371 — Toronto, Ont.
Canada